

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Kijken naar Gods schepping

kerkelijk leven

We mogen de grote en goede God kennen. Er zijn, zo belijden we, twee kenniswegen die ons zicht op Hem schenken. In het boek van de schepping spellen we de letters in de bonte hoeveelheid schepselen. Hij kalligrafeert de vormen en kleuren eigenhandig. In het Woord op schrift onthult de Schepper zijn aangezicht ook als Vader en Verlosser. Hij leidde de pen van vaardige schrijvers.

E.A. de Boer ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - E.A. de Boer Kijken naar Gods schepping	553
<i>Meditatief</i> - A.M. de Hullu Bidden, hoe?	557
<i>Wandelen met God</i> - O.W. Bouwsma Kroonjuwelen	558
<i>Uit de kerken</i>	559
<i>Achtergronden</i> - H. Veldman Reformatoren contra charismatische leiders	560
<i>Meegelezen</i> - G.J. van Middelkoop De eenvoud van het evangelische Aandacht voor het geheel van de bijbel	563
<i>Synode impressies</i> - L.E. Leeftink Maar wij hebben Niemeijer	564
<i>Persberichten</i>	567

Op beide wegen moet de Geest onze ogen openen, zodat we schepping en Schepper leren onderscheiden. Zodat we leren lezen en, onze ogen uitwrijvend, gaan uitzien naar de vernieuwing van alle dingen.

In Genesis 1 komen beide lijnen samen. Daar onthult God dat Hij de hemel en aarde, zee en alles wat in zijn schepping is, maakte. We slikken geen evolutiedogma, maar gelóven wat Hij ons openbaart. Rondom de uitleg van Genesis 1 bestaan al heel lang vragen. Vragen die opkomen door ons kijken naar de schepping vanuit de werkelijkheid zoals wij die zien (zeg maar: langs de eerste kennisweg). Wij kunnen de volgorde van de schepping niet bevestigen vanuit onze waarneming. Hoe gaan we om met onze vragen? Welke denkwegen mogen we volgen in het zoeken naar antwoorden?

Spreken tegen of luisteren naar?

Eerst een aanloopje naar m'n eigenlijke thema. Een tijdje geleden vernam ik in de pers dat een achttal predikanten een website had geopend. Doel: hun zorgen over de koers van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt uiten. Zij meenden dat in de vorm van een manifest te moeten doen. De tijd van discussiëren in de bladen is, menen zij, voorbij. Op de website - www.gereformeerdblijven.nl - zijn nu ook artikelen te vinden

die breder documenteren welke zaken uit het manifest het meest onrust baren.

Nu is het hun goed recht om zelf het medium van communicatie te kiezen. Er doen zich echter twee problemen voor. Die raken beiden de communicatie: het met elkaar spreken en het naar elkaar luisteren.

Communicatieprobleem 1: ik kan geen abonnement op de website nemen om te vernemen wat wanneer verschijnt. Ik moet al toevallig eraan denken dat er zo'n website van collega's is, anders ontgaat mij wat zij te melden hebben.

Communicatieprobleem 2: tot wie moet ik mij richten als ik met de auteurs in gesprek wil? En waar kan ik publiek met hen in discussie, zodat er op hun website meegelezen kan worden?

hoe heeft de uitspraak van Assen 1926 in de kerk en in Kampen gefunctioneerd?

Ik ontdek pas nu, omdat ik toevallig na maanden die site nog eens bezocht, dat er een lang stuk over het rapport van deputaten vierde gebod - zondag op het web lezen is. Het is geschreven door D.J. Bolt te Apeldoorn en omvat bijna veertig pagina's. Nu ben ik toevallig een van de schrijvers van het rapport, maar heb taal noch teken ontvangen van deze (kritische) publicatie. Wordt dit niet gemeld aan broeders en/of zusters die het betreft en van wie de namen publiek vermeld worden? Dat hoort toch bij goede communicatie (als dat is wat men beoogt)? Anders kan ik ook geen kennisnemen van hun betoog en argumenten. En er evenmin op reageren. Wil men eenzijdig getuigen per manifest of wenst men toch graag gesprek? Zij kunnen zich buiten de paden van de gedrukte pers begeven, prima, maar je opsluiten in een elektronisch medium is niet erg communicatief. Er hoeven in de kerken toch geen 'firewalls' tegen virussen in de leer geïnstalleerd te worden? Wie één is in de kerk van de Here sluit de ander niet uit. Ik heb toevallig als internet provider xs4all.nl. Voor wie dat niet lezen kan: 'access for all', toegang voor allen. Bij genoemde website denk ik meer aan 'xs4some', toegang voor enkele mensen.

Vragen bij het bijbellezen

Onlangs besprak ik in dit blad een artikel van zr. Sita J. Bolt over wat prof. J. Douma over Genesis 1 geschreven had. Tot mijn verrassing zag ik dus dat genoemde website een bijdrage aan hetzelfde onderwerp wijdt. De niet-genoemde auteurs gaan in op wat Douma in zijn boekje Genesis schreef en wat, eerder, Doedens in het boek *Woord op schrift* publiceerde, nl. over de zgn. kaderhypothese ten aanzien van de zes dagen van Genesis 1. Ook mijn naam is genoemd. Dat mag, maar ik had het graag gehoord. Nu ik dit toevallig lees, maak ik van de gelegenheid gebruik voor een rectificatie. Dat helpt in dit verband om het breder kader van de discussie te schetsen: de kerkelijke uitspraak rondom Genesis 2-3, in 1926 gedaan tijdens de synode te Assen. In december 2004 werd in Kampen aan de Oudestraat een symposium gehouden 'De Kamper theologische traditie'. Van een gezamenlijk symposium van Oudestraat en Broederweg was geen sprake meer. Mij werd gevraagd of ik mijn toezegging tot medewerking handhaafde of ervan wilde afzien. Ik meende de kans niet voorbij te mogen laten gaan juist aan de faculteit aan de Oudestraat te spreken over 'de theologische traditie aan onze Broederweg'. Want dat was het mij toegedachte thema.

Luisteren is moeilijk

Nu meldde het Nederlands Dagblad in de verslaggeving van die dag - en dat wordt nu op de website aangehaald: 'Dr. E.A. de Boer liet zien dat daar (aan de Broederweg) voorzichtig vragen worden gesteld bij een synode-uitspraak uit 1926, waarin gesteld wordt dat de slang uit Genesis "zintuiglijk waarneembaar" had gesproken. (...) nu vragen sommige vrijgemaakte theologen zich af of het ook mogelijk is dit bijbelgedeelte metaforisch (als een gelijkenis) op te vatten'. Met 'dit bijbelgedeelte' is in het verslag Genesis 2-3 bedoeld. Toen ik dit indertijd in de krant las, dacht ik: tja, dat is precies wat ik níét gezegd heb. Ik heb er toen vanaf gezien rectificatie te vragen, omdat ik dacht: dan richt ik nog meer aandacht op de fout; ik zet het achteraf wel recht bij de publicatie van mijn referaat. Dit zal, naar ik hoop na de zomer, in het blad *Radix* plaatsvinden onder de titel:

'Het heilig erts der Schrift met de goudschaal afgewogen? "Assen 1926" als een leeslijn in de theologische traditie van Kampen'.

Wat had ik aan de Oudestraat wél gezegd? Ik heb laten zien hoe de uitspraak van de synode te Assen 1926 in de kerk en in Kampen

gefunctioneerd heeft. Hoe we met dezelfde vragen als de GKN te maken krijgen, maar er beduidend anders op antwoorden. Namelijk met grote eerbied voor de tekst en het gezag van de heilige Schriften. Ja, er is aandacht voor de vraag of we in schriftgedeelten die historisch van aard zijn, ook metaforisch (beeldend) spreken vinden. Dat wordt in de gereformeerde kerk en theologie niet gezegd over Genesis 2-3. Ik heb in Kampen dus niet de alarmklok over de Broederweg geluid. En evenmin mij tegen de Oudestraat aan geschurkt. Wel attendeerde ik op het eerlijke feit dat 'voorzichtig vragen worden gesteld' over de metaforie. Ik hoop dat de broeders van gereformeerdbleiven.nl dit op hun website willen overnemen. Ja, dat is het voordeel van dit medium! Je kunt snel reageren en iets rechtzetten.

Bloemrijke taal

Moeilijk woord: metaforie. Het is het gebruik van figuurlijke taal, metaforen. Om een voorbeeld te noemen: als iemand zegt 'Jan zet de bloemetjes buiten', kijkt niemand naar de tuin of hij Jan bezig ziet. Hooguit of hij al terug is en z'n roes op het grasveld uitslaapt. Een gelijkenis is een uitgewerkte metafoor: de jonge Jotam vertelt de fabel, een verhaal met een betekenis, om de grote Abimelek aan de kaak te stellen.

We zijn als bijbellezers en kerkgangers allemaal bekend met de figuurlijke betekenis van de getallen in de Bijbel. Ook in bijbelgedeelten die we historisch noemen. Een voorbeeld: in het gebruik van ons telwoord zeven, veertig, zeshonderd, enz. in de vertelling van geschiedenis in de Schrift (zie Gen. 7-8; Job 1-2 en 42). Wij vatten in het Westen getallen als télwoorden op in de zin van de wiskunde. Maar in de taal van Israël heeft het getal een iets andere functie. Het getal is meer *om te vertellen* dan om te tellen. Een getal is een *vertelwoord*.

Maar zijn het dan geen exacte getallen? Niemand zal mij er lastig over vallen als ik zeg dat sommige getallen *bij benadering* het aantal noemen. Maar dat het getal toch primair iets wil vertellen. Ik volg zo in de Bijbel de lijn van de veertig dagen en nachten van de zondvloed naar Israëls veertigjarige omzwerving. En van Mozes' veertig dagen en nachten bij de HERE op Horeb via Elia's tocht naar dezelfde berg naar de het gelijke aantal dagen en nachten van de beproevingsstijd van mijn Heiland in de woestijn. De bijzondere en ronde getallen hebben een *symbolische betekenis*. Geen haar op mijn hoofd die eraan denkt de geschiedenissen als werkelijkheid te ontkennen. De taal van het Oosten leert mij wel de Schrift anders te lezen

dan ik als Westerling zou doen. Het hoort bij de bloemrijke taal van de Schrift.

Naar vergezichten turen

Symboliek vinden we ook in de profetie van de Schriften. Openbaring 22 toont ons het geboomte des levens aan weerszijden van de rivier. Het is een visioen, een *vergezicht*, en het is prachtig. Voeding, genézing en gezondheid in elke maand, het hele jaar door! Drinken en nooit meer dorst krijgen. 'Spitten en niet moe worden'. Ziet de nieuwe aarde er precies zo uit als beschreven? Dat kan ik niet zeggen, omdat de Herschepper ons in spanning houdt en lang niet alles onthult. In ieder geval, het geeft een levendige indruk van de werkelijkheid van straks. En wel beschreven in beelden en getallen, in geuren en kleuren, zoals in een visioen gebeurt. Onbeschrijfelijk mooi! Nu al, zo al. Elke bijbellezer denkt terug aan het paradijs. Met de rivier die in het midden van het paradijs ontspringt, en zich in vier stromen vertakt en de aarde leven geeft. Aan de bomen in de hof, en die speciale boom die leven aan de mens geeft. In het laatste bijbelhoofdstuk zijn de rivier en de boom in een *visioen* opgenomen. In het tweede bijbelhoofdstuk is het *geschiedenis*. Mag ik nu binnen de eenheid van de Schriften het verband duiden? In beide gevallen: aanduiding van de (door de Schepper geschapen en te

in de taal van Israël is het getal is meer om te vertellen, dan om te tellen

scheppen) werkelijkheid. In beide gevallen: symbolen van Gods werkelijkheid op aarde. Tekens en zegels, de sacramenten van het oude en nieuwe paradijs. Profetische schildering in woorden en beelden. Over Gods realiteit die zijn creatie doorgloeit, omdat hemel en aarde elkaar raken. De bomen zijn werkelijke, door de Schepper ontworpen bomen. Tegelijk groeien zij tot ongekende hoogte, omdat zij meer leven geven dan wij in de gevallen wereld kennen. Onbeschrijfelijk mooi!

Tel- en vertelwoorden

En Genesis 1 dan? Mag een gereformeerd mens overdenken of Gods schepping in zes dagen misschien verteld is in de verhaalvorm van de door God geschonken werkweek met een rustdag aan het eind? Dat is die zgn. kaderhypothese, waarover ik het in het begin heb. Waarover op www.gereformeerdbleiven.nl de

staf gebroken worden. De veronderstelling is: onze week, die de Schepper ons geeft, vormt het vertélkader waarin ons het werk van Gods scheppen onthuld is. Elke gelovige zegt: het gaat in Genesis 1 om openbaring van God over zijn scheppingswerk. Tegelijk zeg ik erbij: de scheppingsweek is meer dan een 'gewone' reeks van zeven dagen. 't Is groter, hoger, dieper. Een opklimming van één naar zeven, een getal van volmaaktheid. Ja, er is overeenkomst binnen de Schrift: profetische beschrijving, als in een visioen.

Dat doet mij ook zeggen: de beschrijving in Genesis 1 is méér dan slechts 'vertelvorm' in een zes-plus-een-dagen schema. Veel meer. Het zijn werkelijke scheppingsdagen, van

het zijn werkelijke scheppingsdagen, van welke duur dan ook

welke duur dan ook. Want we geloven immers dat het Góð is die daar bezig is de wérkelijkheid van de aarde, de mens en de geschiedenis te scheppen. In die realiteit krijgt de mens ook het tastbare ritme van zes dagen werken en één rusten. Mag ik zo over een diep verband tussen visioen en geschiedenis spreken? Immers openbaring Gods ten aanzien van de werkelijkheid van het oude en nieuwe paradijs.

Schrijfvormen

We zijn gewend geraakt binnen de heilige Schriften te onderscheiden tussen allerlei genres of schrijfvormen. Een Psalm is geen spreuk, een geschiedenis is geen gelijkenis. Een evangelie is geen brief, de Openbaring geen blauwdruk. Door in genres te onderscheiden leren we bijbellezen: hoe moet ik de gelij-

kenis lezen om de (verborgen) boodschap te begrijpen? Zo is het ook met profetie. Een profetie is geen boekstaving van geschiedenis, maar doorlichting ervan. Van verleden, heden en toekomst. Een kijkje achter de schermen van de werkelijkheid zoals wij die beleven. In een profetie mag je even Góðs perspectief zien. Voor zinvol bijbellezen is die onderscheiding in genres nodig. Maar het mag geen scheiding worden, want de Schriften vormen één geheel. De literaire stijlen lopen ook door elkaar heen. De Openbaring bevat ook brieven, de gelijkenis vertelt ook evangelie. Ik wil stellen dat er ook geen strenge scheiding tussen vertelling van geschiedenis én andere stijlen in de Bijbel is. Ik wees al op de getallen als vertélwoorden. En op de overeenkomst tussen paradijsverhaal (in Genesis 1-2) en paradijsvisioen (Openbaring 21-22). Als we maar willen luisteren naar wát God ons openbaren wil. Als we maar willen letten op hóé Gods Geest dat opschrijven liet.

Kadervertelling

In het volgende artikel hoop ik in te gaan op wat de broeders van de website schrijven. En wat zij tegen Doedens en Douma inbrengen. Wat ik hierboven schreef is mijn kadervertelling: het schetst het kader waarin vragen over de uitleg van Genesis 1 aan de orde mogen komen. En ik wilde positief laten zien hoe we over het eerste bijbelhoofdstuk mogen nadenken vanuit de eenheid van de Schrift en met aandacht voor de vertelvormen. Met als doel om lofprijzend over Gods werk van schepping en zijn openbaring daarover te spreken. Om ook met nieuwe ogen in Gods werkelijkheid rond te kijken.

Dr. E.A. de Boer is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zeist

Bidden, hoe?

Deze allen (Jezus' leerlingen) bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broeders. Handelingen 1:14

A.M. de Hullu ■

Allerlei manieren

Het was op een mooie voorjaarszondag dat een aantal christenen uit verschillende werelddelen onze kerkdienst bijwoonden. Vanwege een internationale conferentie waren ze in ons dorp. Het was voor hen en voor onze gemeente een goede ervaring deze kerkdienst mee te maken. Je voelt een diepe verbondenheid met mensen die een andere taal spreken, een andere huidskleur hebben en ook andere gewoontes.

De gewoontes verschillen, bijvoorbeeld als het gaat over de manier van bidden. In welke houding bidt je? Welk gebaar maak je er bij? Doe je het vooral persoonlijk, of meest samen? En als je het samen doet, is er dan één voorbidder? Bespreek je vooraf waar je voor gaat bidden? Of bid je in een kringgebed om de beurt? Of bid je allemaal tegelijk hardop je eigen woorden? Ook in woordkeus, in uitbundigheid en in gebedsonderwerpen is er veel variatie.

Om een hoekje kijken

Ik had wel eens om een hoekje willen kijken in die bovenzaal waar de eerste gemeente op de dag van Jezus' hemelvaart bijeenkwam en dagenlang bleef bidden. Als kind stelde ik me voor dat het ongeveer zo ging als in onze kerkdienst. Ik zag ze voor me zitten op stoelen: de discipelen, de vrouwen, Jezus' moeder, zijn broers. Allemaal met gevouwen handen en gesloten ogen. Een van hen (Petrus misschien?) sprak het gebed uit. Het duurde lang, maar hun liefde voor de Here Jezus en hun verlangen om te bidden was zo sterk dat het hen niet hinderde.

Toen ik ouder werd begreep ik dat het waarschijnlijk heel anders toeging. De gewoontes rond het gebed verschillen van plaats tot plaats en van tijd tot tijd. En nu, nu ik deze woorden opschrijf, realiseer ik me dat we er eigenlijk maar heel weinig van weten hoe het toen in die bovenzaal in Jeruzalem ging. De Heilige Geest laat mij niet om een hoekje kijken. Het is genoeg om te weten dat ze trouw en eensgezind aan het bidden waren, die tien dagen.

Variatie in vorm

Hoe dat precies ging, is kennelijk helemaal niet zo belangrijk. Was het één van hen die het gebed uitsprak, of deden ze het om de beurt, of tegelijk? Werd er hardop gebeden of in stilte, of afwisselend? Het doet er kennelijk niet zoveel toe. Er zal vast wel wat variatie geweest zijn in die tien dagen. Maar hoe? Dat is niet zo belangrijk.

Verderop in Handelingen 4:24-30 lees je iets meer over een gebed van de gemeente. Je leest daar de woorden die ze samen baden. Ook lees je dat ze éénparig hun stem verhieven. Maar ook dat kan op verschillende manieren gebeurd zijn. Spraken ze samen af wat ze zouden bidden en spraken ze dat gebed tegelijkertijd uit? Of vertelt Lucas hier in het kort wat ze in een langer gebed, al dan niet om de beurt, tot God gebeden hebben? Werd Psalm 2 misschien gezongen of gesproken door de hele gemeente?

Eén van Geest

De Heilige Geest laat mij niet om een hoekje kijken. Hij vindt het niet belangrijk om meer te weten over de stijl van dit dagenlange intense gebed. Wel laat hij mij een beetje in hun harten kijken. Daar moet ik wel iets meer van weten. Daar heerst eensgezindheid. Ze voelen zich innerlijk met elkaar verbonden. Ze weten zich één door hun band met Jezus, die vanmorgen nog bij hun was en die nu in de hemel is. Eén van hen daar boven. En wat voor één. Dat eensgezinde besef dringt het gebed als het ware naar buiten. Naar boven.

En er is nog iets. We weten niet precies wat ze allemaal gebeden hebben. Het zal vast veel geweest zijn in die tien dagen. Maar we weten wel dat Jezus hen had opgedragen in Jeruzalem te wachten op de beloofde Heilige Geest. En eerder had hij al gezegd dat ze moesten bidden om die Geest, die zou komen als Hij naar de hemel gegaan was. Dat is precies wat nu gebeurt. Ze zijn sterk in het verlangen naar de Heilige Geest en zijn werking. Ook dat bindt hun stevig samen in het gebed.

Ook vandaag voor mij en mijn gemeente ligt hier het geheim van een krachtig en duurzaam gebedsleven: verbondenheid met Jezus boven en verlangen naar de werking van de Heilige Geest.

Ds. A.M. de Hullu is predikant van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost

Kroonjuweel

wandelen met God

We hebben afgelopen donderdag stilgestaan bij de dag van onze Vorst: hemelvaartsdag.

Traditiegetrouw stonden de kerkdeuren weer open. We hebben onze liederen gezongen, naar de preek geluisterd. En we gingen over tot de orde van de dag.

Of misschien hebben we wel niet zoveel met die dag en maakten we er een lang weekend van: woensdagavond tot en met zondagavond. Die ene kerkdienst... nou ja.

Niet te moeilijk over doen.

O.W. Bouwsma ■

Hemelvaartsdag... toch een beetje ondergeschoven als je het vergelijkt met wat we maken van die andere christelijke feestdagen? Op een doordeweekse dag. Dat heb je met Goede Vrijdag ook. Alleen, wat je daar samen herdenkt, heeft voor ons gevoel nogal eens meer zeggingskracht. Het is ook emotioneler, als je denkt aan Jezus, die lijdt en sterft aan het kruis.

Voor ons. Op de een of andere manier heb je dat minder met het feit van zijn naar de hemel gaan. Het staat toch meer in het kader van een voortdurend afscheid: geen mens ziet Hem meer, behalve dan in een enkele verschijning, zoals aan Paulus toen die op weg was naar Damascus.

Goede Vrijdag, Passie en Pasen... Wat een zeggingskracht gaat daar van uit! Al die gebeurtenissen die over elkaar heen rollen als het ware... zoveel te overdenken, te beleven al is het op afstand.

Het gaan van Jezus naar de hemel lijkt zo anders te zijn. Elf mannen zijn er bij betrokken. Dat is alles. Twee engelen. Een wolk ontrekt Hem aan hun ogen en zij gaan weer terug. Om te wachten op de vervulling van de belofte van de komst van Christus' Geest. Jezus is naar de hemel gegaan.

Het wordt allemaal weer heel erg onzichtbaar. En wat we belijden, belijden we met woorden, omdat we niet meer hebben, voor ons gevoel tenminste. Met Pasen ging de hemel open. Na hemelvaart lijkt de deur weer dicht te zijn. God de Zoon is weer terug op zijn basis. En wij zijn op de aarde.

Zegenend is Hij gegaan. En nog steeds staan zijn armen uitgestrekt over zijn mensen, over de wereld. Zijn woorden klinken nog: Ik ben met jullie. We hoeven niet meer te verzuchten: God zij met ons. Hij zegt het: Ik ben met jullie.

In het gebed dat Hij uitsprak voor zijn sterven nog, heeft Hij zijn Vader gevraagd: Ik wil, dat waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn, om mijn heerlijkheid te aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt (Joh. 17:24). Hij doet, Jezus, een goed woord voor de zijnen. Ontroerend. Hij staat er op dat al die leerlingen van Hem bij Hem zullen zijn in zijn toekomstige heerlijkheid. En moet je zien wat voor verschillende mensen dat waren!

De trouw van Jezus is sterker dan de dood. Het gaat dwars door de opstanding en de hemelvaart heen. Jezus gaat terug naar zijn Vader in de hemel, maar zijn mensen moeten Hem volgen. Zo sluit Hij dat gebed af.

Zijn doel heeft Hij bereikt. Al is Hij uitgelachen, bespot en wat al niet meer. En bij zijn hemelvaart wacht Hem de heerlijkheid: Hij krijgt de naam die elke naam te boven gaat... en met Hem gaan die woorden mee: Ik wil dat waar Ik ben, ook zij zullen zijn... Om mijn heerlijkheid te zien. Hij wil anderen, talloos veel anderen, laten delen in zijn heerlijkheid, zijn koningschap. Hij zelf legt een niet te breken band.

Wij denken na over de hemel. Ieder van ons weet dat eens de dag zal komen dat je dit tijdelijke af moet leggen. En dan? Wat is er daarna? Dat weten we natuurlijk best, maar leeft het ook voor ons? Veel mensen om ons heen geloven wel dat er iets is na dit leven. Concreet valt het niet in te vullen voor hen. Je kent wellicht je eigen aanvechtingen als het om die dingen gaat. Je angsten, onzekerheden... want wie is er teruggekomen om je te vertellen hoe het ging en hoe het is? Dan willen we soms zo graag weten en vasthouden dat we in stilte verzuchten: God zij met ons.

En moet je zien: Hij is met ons. Persoonlijk. Hij spreekt zijn Woord en stuurt zijn Geest.

Wie je ook bent en wat je ook deed: je mag het geloven in Jezus' naam.

Het gaan van Jezus naar de hemel mag ons dan niet altijd zo sterk aanspreken als andere feestdagen, het is wel de kroon op zijn werk. Hij is naar boven gegaan naar het huis van zijn Vader, dat met die vele kamers. Zou Hij anders gezegd hebben dat Hij heenging om een plaats voor ons klaar te maken? Moest Hij daarom dat allemaal niet ondergaan? Voor ons ook? Het is de kunst van het leven en dus ook de kunst van het sterven om die woorden van Jezus te koesteren. Ze zijn tot je eigen hart gesproken. Juist om te kunnen leven in een wereld als de onze, zo gebroken en geschonden.

Het lijkt maar zo dat de deur van de hemel achter Jezus is dichtgetrokken. Het lijkt maar zo. In geloof zien we Jezus, met eer en heerlijkheid gekroond. En alles wat we bidden in zijn

naam, komt aan bij Hem, die voor ons pleit: ons hele leven en sterven breed. Ver weg is Hij, maar zo ongelooflijk nabij. Is het Woord niet in ons hart? Spreekt Hij niet zijn woorden? Is Hij er soms niet? Overal zie je het effect van zijn koningschap. Al eeuwenlang. En straks gaan ook onze ogen open: we zullen Hem zien zoals Hij is. En ook wij gaan door de knieën, belijden het mee, ooit op zijn dag: want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, tot eer van God de Vader. Als dat straks zo zal zijn, begin er nu dan maar mee. In geloof, in hoop en vooral ook in liefde.

Hemelvaart. Een kroonjuweel.

Ds. O.W. Bouwsma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Gouda

lied van de week

Het lied van de week voor zondag 15 mei is gezang 241 uit het Liedboek. Een bespreking daarvan heeft gestaan in nummer 34 van jaargang 75.

uit de kerken

Appingedam/Wapenveld - beroepen en beroep aangenomen: te Appingedam, K.S Winter te Wapenveld; te Wapenveld, J. Geelhoed te Appingedam.

Preekbevoegdheid - door de classis Noord-Brabant/Limburg is nu verleend aan: J.C. Klok, studierend in Tübingen. Adres: Hobo-

kenstraat 507, 4826 EH Breda, tel. 076-5711789 (ma. 9.00-11.00 uur), jcklok@yahoo.com.

Toegelaten tot de dienst des Woords - door de classis Noord-Brabant/Limburg: A.van der Lugt als predikant te Almkerk-Werendam.

Reformatoren contra charismatische leiders (1)

Een handreiking voor vandaag

1. Inleiding: De tijd van Maarten Luther

Er is vandaag een toenemende belangstelling te constateren voor bewegingen en stromingen die naast én tegenover de kerk opereren en ook kerkleden in hun ban weten te krijgen. We denken aan allerlei charismatische bewegingen, die we met hun bevlogen leiders tegenkomen onder sprekende namen zoals 'evangelischen' of 'de pinksterbeweging' of als 'vrije baptisten'.

Nu lijkt het er soms op dat wij als gereformeerden machteloos zijn en geen antwoord hebben op de 'uitdagingen' die vanuit die bewegingen op ons af komen. We staan bijna op het punt maar toe te geven dat het er 'bij ons' maar wat kaaltjes uitziet. Armoe is troef...! En onze erediensten worden minder goed bezocht.

H. Veldman ■

Rijke reformatie

Maar zijn wij dan inderdaad zo arm? Ik denk, ja ik weet wel zeker, dat dit niet het geval is. Maar het kan wél eens zo zijn dat we onze rijkdommen niet meer beseffen. En dat we geen weet meer hebben van de heldere antwoorden die ooit al eens gegeven zijn op kernvragen die men ons van 'de andere kant' stelt.

Dat is de reden waarom we in een serie van vijf artikelen iets willen aandragen dat kan dienen als een handreiking voor vandaag. Vijf artikelen, want we willen na dit inleidende artikel aan de hand vier bekende reformatoren:

Luther, Zwingli, Calvijn en De Brès, iets leren van hun aanpak. Zij hebben elk in hun eigen situatie - op een vaak heftige manier - te maken gekregen met voorgangers die met een beroep op hun charisma het kerkvolk probeerden weg te lokken van de reformatie naar de door hen geleide bewegingen. Daar hebben Luther en de andere hervormers zich vanzelfsprekend vierkant tegenover opgesteld. Maar dat deden ze niet ongemotiveerd: ze verzetten zich zó dat zij die charismatische voorgangers ook antwoord gaven op hun eisen. Zij hebben de kerk van hun dagen leren argumenteren, leren 'spreken met de vijand in de poort'.

Van die antwoorden is vandaag nog heel wat te leren.

Waarschuwing vooraf

Natuurlijk dienen we wel te beseffen dat elke 'charismatische' beweging haar eigen kenmerk vertoont. En zelfs zo dat we allerlei onderlinge

verschillen te zien krijgen. Een blik in hun wereld levert een erg gevarieerd beeld op. En het is bepaald niet gemakkelijk om hun gemeenschappelijke 'leer' in beeld te krijgen. Vaak willen deze mensen niet aan de hand van een strak omschreven belijdenis of een nauwkeurige dogmatiek door het geloofsleven gaan. Dat wordt ook in de hand gewerkt doordat men erg hangt aan de persoon van de leider: die geacht wordt een unieke, begaafde persoonlijkheid te zijn. Charismata zijn bijzondere gaven. Daarom moeten we - ook in onze historische verkenning - wel oog hebben voor nuances. Anders gezegd: we zullen de beweging en haar leider niet over één kam mogen scheren, maar ieder op eigen waarde beoordelen.

Willen we iets leren?

En dan is er nog een punt dat we vooraf nog even willen aanstippen. Dat is deze vraag: Willen wij vandaag in het bepalen van ons standpunt tegenover de charismatische bewegingen iets leren van vroeger? Dat brengt ons bij een punt van 'zelfonderzoek'. Willen we wel iets leren? Dan bedoel ik: tonen we de *bereidheid* om tijd vrij te maken om de lessen uit de geschiedenis ons eigen te maken? Willen we de lessen van vroeger als waardevol inzetten voor de strijd van het geloof vandaag? Of keren we - met alle gevolgen van dien - de historie de rug toe en houden we het liever maar 'gemakkelijk', zonder 'al die ballast'? Het is duidelijk dat we ervan uitgaan dat christenen niet voorbij mogen lopen aan die gebeurtenissen die in Gods wijs bestel plaats vonden waaruit wij voor

vandaag iets mogen leren. We moeten de ogen open houden voor de leiding van God in de geschiedenis van Zijn Kerk, ook als het gaat om de bijbels verantwoorde keuzes die ons voorgelacht heeft gemaakt. Daardoor kunnen we tonen dankbare leerlingen te zijn van hen die de Kerk door de reformatie van de 16de eeuw heen geleid hebben op wegen waarop de eer van God én het heil en de vreugde van de christenen werd gezocht.

Luthers tijd: veelkleurigheid troef!

Veel mensen hebben vanaf hun schooljaren het idee dat de reformatie van de 16de eeuw een nogal eensgezinde beweging is geweest. In hun ogen is Luther als eerste van de hervormers een held, die tegen sterke en verre vijanden te vechten had - die aangestuurd werden door een machtige paus in Rome en een minstens zo machtige keizer als Karel V. En daarbij kon de kerkhervormer natuurlijk rekenen op steun bij alle (of althans de meeste) Duitsers. In ieder geval stond iedereen die kritiek had op de Roomse leer en de levenspraktijk van de geestelijkheid onvoorwaardelijk achter Luther. Dat zou je denken...

Hetzelfde idee kunnen we ook hebben bij Zwingli en Calvijn, al weten we natuurlijk wel dat ook zij altijd een sterke Roomsgezinde tegenpartij tegenover zich vonden; maar toch, allen die in hun omgeving voor de reformatie kozen waren het voor 100% eens met Zwingli en met Calvijn. Men had toch niets anders te kiezen? Dat zou je willen...

En in de Nederlanden van de 16de eeuw maken we dan ook maar vlot een tweedeling onder de kerkmensen: a. de Rooms; b. de Gereformeerden. Zo'n indeling is gewoon handig.

Maar toch... die indeling deugt niet. Want zo waren de verhoudingen toen niet. In Nederland niet, nergens in Europa niet.

Elk van de hierboven genoemde hervormers had onder zijn eigen volgelingen te maken met een veelheid van meningen en strevingen waar men vandaag - bij nauwkeurige kennismaking - bijna duizelig van zou worden. We zullen er straks enkele van dichterbij bekijken. Maar voor we daartoe overgaan, doen we er dan ook heel goed aan om die genoemde simpele voorstelling (die we misschien nog altijd koesteren) maar gauw bij het oud papier te leggen. En een dergelijk onjuist beeld dan ook maar heel snel te vergeten. De kaart van de 16de eeuwse religieuze wereld was zó veelkleurig, dat men gemakkelijk in verwarring kon raken. Ook toen was een scherp onderscheidingsvermogen van groot belang. Soms denk je wel eens: Als er in die tijd net zoveel media-mogelijkheden hadden bestaan als vandaag, dan was er wellicht nog meer geestelijke scheefgroei te zien geweest dan zich toen al voordeed.

Menselijke zelfdunk

Nu is het een heel aardige, interessante vraag hoe het mogelijk is geweest dat zich toen al zo veel bewegingen voordeden naast de reformatie. Voor een stukje van het antwoord mag ik u verwijzen naar de invloed van de toenmalige stromingen van humanisme en renaissance: daarin eiste het intellectuele individu zijn persoonlijke recht op om anders te denken dan 'de autoriteiten'. Welke autoriteiten dat ook maar waren: wereldlijke vorsten in Parijs of Londen, kerkvorsten in Rome, evengoed geleerde reformatoren in Wittenberg, Zürich of Genève - het was voor deze intellectuelen lood om oud ijzer.

Het gezag dat zij erkenden was feitelijk alleen maar hun eigen overtuiging. Een begin van zelfstandig, autonoom denken kreeg veel mensen al in zijn greep. Het zou in een latere eeuw de typerende naam 'rationalisme' krijgen; 'ratio' betekent zoveel als 'het gezond verstand', kortweg 'de rede'. En aangezien een mens zelf die rede bezit, is hij dus ook de persoon die zelf het gezag is waarvoor je neerknielt. Menselijke zelfdunk in optima forma. Natuurlijk heeft Luther ook zijn gezond

Luther - links op de voorgrond - temidden van medewerkers in de Reformatie

verstand gebruikt, zal men zeggen. Dat is echter nog maar de vraag, want bij hem tref je iets aan dat elke gelovige zou moeten kennen. Dit: dat hij zijn denken onderwerpt aan Gods woord en wil, zoals Hij die geopenbaard heeft in de Bijbel. Luther sprak van de 'geknechte of knechtelijke wil' tegenover de humanist Erasmus die graag uitging van 'de vrije wil'. Luther onderwierp zich aan Gods Woord.

Luther ook charismatisch?

Een charismatische leider is een bevlogen man. Hij weet zijn hoorders op een grandioze manier te boeien. Hij zet hen aan door een beroep te doen op hun verstand én wil én gevoel. Hij vraagt een sterke overtuiging en een dadelijke actiebereidheid. Hem kenmerkt doelgericht denken en streven. Hij wil wat bereiken. En daarom vraagt hij je totale inzet, radicaal, zelfverloochenend.

Nu mogen we toch denken dat we met Luther precies de juiste man in beeld hebben. Wat hij van de kerkmensen vraagt, liegt er bepaald niet om. Je moet helemaal alleen leven uit het evangelie van de genade en de liefde van Christus; alleen dat, niets meer.

Laat maar los die heiligen, en de voorbeden van die heiligen. Laat maar los die rozenkrans en al die wees-gegroetjes in het bidkapelletje aan de kant van de weg. Laat maar los die gedachte dat jouw beste werken een streepje voor bezorgen bij God - en zo stukje bijdragen aan je eeuwig geluk. Laat maar los, die aflat die je nodig vond voor je kind, je vrouw, je moeder of vader die misschien nog altijd in het vervelende vagevuur kan vertoeven.

Je hebt geen heiligen, geen verdienstelijke goede werken, geen aflaten nodig om met God in het reine te komen. Er is maar één weg: Christus is de weg, de waarheid en het leven. Dat ligt gewoon in elkaars verlengde. Maar het begint allemaal bij Hem, de grote Messias, die de zonden van de wereld wegdraagt.

Die schitterende boodschap verkondigt Luther na 1517 en hij verandert er niets meer aan - ook niet na zijn veroordeling door paus en keizer. Alleen door het geloof in Christus (sola fide), alleen door de genade van Christus (sola gratia), alleen door het Woord van Christus - die het Woord zelf is (sola scriptura), alleen Christus en niemand meer: Solus Christus. In Hem leven we, in Hem bewegen we, in Hem denken we, in Hem komen we tot ons levensdoel.

Veranderingen in de liturgie - nodig, maar hoe?

In de tijd dat Luther noodgedwongen op het hooggelegen kasteel de Wartburg zit (1521), zijn er in 'zijn' Wittenberg twee mannen, professoren, die de pas begonnen reformatie in goede banen moeten leiden. Het zijn de jonge Philippus Melanchthon (24) en de oudere Andreas Karlstadt (51), directe collega's van Luther. Ze

hadden een diep ontzag voor zijn moedig optreden getoond. Maar nu staan ze er een tijdlang - ja, hoelang wist niemand - alleen voor. De reformatische doorbraak van het Christus-evangelie zal vanzelfsprekend nog veel veranderingen in het kerkelijke en persoonlijke leven met zich mee brengen. Veranderingen die de vroomheid van het kerkvolk op een nieuwe manier vorm gaan geven. Om die te bereiken is een voorzichtige aanpak wel een van de eerste vereisten. En daarvan lijken de twee geleerden die Luther min of meer vervangen eerst wel overtuigd. Maar dat zou al gauw anders worden.

Op 29 september 1521 vindt er onder leiding van Philippus Melanchthon een evangelische Avondmaalsviering plaats - met de studenten van Wittenberg. Het 'lichaam van Christus' wordt niet meer geofferd, zoals bij 'Rome'. Het brood is een teken en zegel van Gods liefde door Christus. Dat is punt 1. Een dergelijke liturgische verandering is niet dadelijk voor ieder gemeentelid te begrijpen. De studenten hebben er uiteraard de minste moeite mee. Maar punt 2 moet ook iedereen duidelijk zijn: Altaren zijn nu overbodig! En ook hier moeten we niet gering denken van de verandering die plaats vindt in de liturgie. De kerk zonder altaar? Maar dat lijkt toch nergens op! Dan haal je het hart toch uit de eredienst?

En dit is nog maar het begin. De monnik Gabriël Zwilling gaat met zijn collega's uit het Augustijner klooster ook over tot een zelfde manier van Avondmaalsviering. De nieuwe liturgie dringt zich steeds meer op. Velen denken: Wat staat de kerk nog meer te wachten? Hoe zal men verder werken aan de noodzakelijk geachte wijzigingen? En zal men niet gemakkelijk kunnen doorslaan tot in het extreme? Wie houdt de maat?

Luther hoort ervan en zit op de Wartburg plannen te beramen om - desnoods incognito - naar Wittenberg te reizen. De kerk dreigt te ontsporen.

Drs. H. Veldman is kerkhistoricus en woont in Zuidhorn.

De eenvoud van het evangelische

meegelen

G.J. van Middelkoop ■

Prof. dr. W. van 't Spijker sprak voor de Gereformeerde Bond over Gereformeerd en evangelisch. De Waarheidsvriend publiceerde zijn lezing. Daaruit het volgende:

In tal van gemeenten die stevige wortels hebben in de reformatorische traditie, is men vandaag sterk geporteerd voor het evangelicale. De vraag is wat daarvan de oorzaak is. Wat is het geheim van de aantrekkingskracht, niet alleen op ouderen, maar vooral op jongeren?

Dát er van het evangelicale een zekere aantrekkingskracht uitgaat, is bekend. Het is niet alleen te constateren binnen de gemeenten van de Gereformeerde Bond doch evenzeer bij de kerken die zich verdeeld hebben over de zogenoemde gereformeerde gezindte.

Wie het voorlaatste nummer van *Kontekstueel* leest, begrijpt dat vooral de factor van wat ik zou willen noemen de *gevulde ervaring*, daarbij een rol speelt. Daarmee bedoel ik een vorm van emotionaliteit, die niet zonder inhoud is, maar waarbij die inhoud is *gereduceerd tot enkele grondervaringen*. Ze zijn meestal van simpele aard. Welbeschouwd gaat het dan om de centrale inhoud van de boodschap der verlossing. De soteriologie zou men kunnen zeggen, staat

daarbij hoog genoteerd. Het is vooral de persoonlijke betrokkenheid op de boodschap van de genade. Eén ding is nodig. En dit éne ontvangt alle nadruk: de ervaringsmatige of gevoelsmatige zekerheid om verlost te zijn en als verlost van God te leven.

Het is de vraag of het alles niet te oppervlakkig is. Het feit ligt er dat er van deze *simplicitas* een sterk getuigenis uitgaat. Men kan er ook door geërgerd worden. En menigeen ondergaat dié ervaring bij dit alles, omdat het te eenvoudig is, te gemakkelijk overgenomen, te zeer in de sfeer van het gevoel zich afspeelt. De middelen waardoor deze ervaringen worden opgeroepen, zijn ook eenvoudig. Het instrumentarium en de muziek speelt daarbij een rol, de herhaling van de woorden, die niet zelden in korte sententies worden weergegeven, de overgave waarmee men zingt: het werkt alles mee.

Het gevoel dat de mensen ook inderdaad meedoen en actief bij de samenkomst betrokken zijn, speelt daarbij ook een rol van betekenis. De gemeenschapszin die daar ervaren wordt, voldoet aan een behoefte, die in de maatschappij geen vervulling kan vinden. Ook in de grotere, gevestigde kerken ontbreekt deze nogal eens.

Aandacht voor het geheel van de Bijbel

Ds J. Mudde vertelt in Opbouw van 28 januari hoe zijn collega in Enschede jongeren en ouderen op het geheel van de Bijbel betreft:

Een heel bijzondere manier om jongeren en ouderen op het geheel van de bijbel te betrekken is bedacht door m'n Enschedese collega, *Menko Biewenga*. Sinds hij hier 2,5 jaar geleden aantrad, brengen we die met vrucht in praktijk. Bij deze multimediale opzet zijn zowel de prediking, als de dagelijkse bijbellezing thuis, als de catechese betrokken. Het komt hierop neer dat binnen een jaar of vier vrijwel alle bijbelboeken één voor één goede aandacht krijgen in de kerkdienst en daarbuiten. Om dit te realise-

ren wordt om de week over een bijbelboek - of een deel daarvan - een preek gehouden. De samenvatting daarvan verschijnt in het mededelingenblad, zodat de gemeente kan meelisteren én meekijken. De twee weken die voorafgaan aan die dienst kan de gemeente thuis een leesrooster volgen dat daarop voorbereidt. Zo tekent zich al een combinatie van prediking en dagelijkse bijbellezing af. Naderhand wordt in de oudere catechisatiegroepen ook nog eens over de gelezen en beprekte stof doorgesproken. Binnen een paar jaar komt zo heel de bijbel in heel de gemeente op verschillende manieren aan bod. Met recht kan van een totaalplan gesproken worden.

Maar wij hebben Niemeijer!

synode impressies

Habemus Papam!’ riep de kardinaal nadat er witte rook uit de Sixtijnse kapel gekomen was. ‘Wij hebben een paus!’ Paus Benedictus XVI (de zestiende) is nu het nieuwe gezicht van de roomse wereldkerk. Als Gereformeerde Kerken hebben wij nooit zo’n officieel gezicht gekend. Maar vanaf vrijdag 29 april 2005 wel! De Generale Synode besloot om de preses van de laatstgehouden generale synode te benoemen als titulair voorzitter van het deputaatschap Relatie Kerk en Overheid.

L.E. Leeftink ■

In die functie zal hij onze kerken vertegenwoordigen bij o.a. de officiële plechtigheden van het Koninklijk Huis. Tegelijk zal hij ook namens onze kerken zijn stem laten horen als er in de samenleving belangrijke onderwerpen aan de orde zijn, wanneer naar de mening van onze kerken gevraagd wordt, of wanneer onze kerken een eigen geluid willen laten horen. ‘Habemus Ponem!’ riep één van de afgevaardigden dan ook, toen dit voorstel werd aangenomen. ‘Wij hebben een gezicht!’ Tot de volgende generale synode van 2008 zal dat ds. P. Niemeijer zijn.

Actief in de samenleving

Behalve dit besluit kregen deputaten *Relatie Kerk en Overheid* nog twee nieuwe opdrachten mee. Ze zullen de komende jaren de kerken oproepen om zich te bezinnen op relevante maatschappelijke en culturele ontwikkelingen in ons land en op het actuele beleid van de Nederlandse overheid. Zo kunnen onze kerken hun stem laten horen en op een christelijke manier betrokken zijn bij de maatschappij. Ter ondersteuning zullen deputaten als het nodig is congressen, symposia en hoorzittingen organiseren. Ook zullen ze kerken en kerkleden stimuleren om plaatselijk en regionaal op christelijke wijze betrokken te zijn in de maatschappij en in het contact met de plaatselijke en provinciale overheid. Daarvoor zullen ze één keer per drie jaar regionale bezinningavonden organiseren.

Een uitstekend initiatief, lijkt mij. Christen zijn betekent ook, dat je met je beide benen in de samenleving staat en daar je stem laat horen. Het werk van de Heilige Geest heeft meer kanten dan alleen het stimuleren van de geestelijke geloofsgroei. Als we dat als het enige werk van de Geest zien, komen we in een dopers isolement terecht. De HERE Zelf leert ons, dat bei-

den heel goed samen kunnen gaan. ‘Durf een Daniël te wezen - durf alleen te staan’ is een bekende uitdrukking. Het mooie daarvan is, dat juist Daniël in het volste vertrouwen op zijn God midden in het centrum van de politieke macht stond. Ook daar kun je dus echt iets van je christen-zijn laten zien!

Hare Majesteit

In dit verband mag ik niet vergeten te vermelden, dat de synode een telegram aan Koningin Beatrix heeft verzonden met de volgende inhoud:

Majesteit, de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Amersfoort, spreekt haar grote dankbaarheid uit voor wat God ons geeft in uw persoon en in de wijze waarop u zich inzet voor land en volk. Zij wenst u van harte geluk met uw 25-jarig ambtsjubileum. De synode bidt dat de Koning der koningen u spaart en u de kracht, de wijsheid en het inzicht geeft voor de uitoefening van uw hoge ambt.

En u raadt al, wie deze gelukwens ondertekend heeft. Daar hebben vanaf 29 april 2005 iemand voor met een heel eigen gezicht!

Je recht halen of recht doen

Elke week begint de vergadering met het meditatief kwartiertje van de preses. Deze keer bepaalde hij de afgevaardigden bij de woorden uit Prediker 7: *wees niet al te rechtvaardig en overdreven wijs; maar wees ook niet al te onrechtvaardig en overmatig dwaas.*

Die woorden staan in verband met de conclusie van de Prediker dat het gelovige mensen soms slechter vergaat dan goddeloze mensen. God belooft het goede en straft het zondige lang niet altijd naar onze menselijke verwachtingen. Daar kun je het moeilijk mee hebben.

Voordat je het weet, wil je dan zelf het recht

herstellen en ga je vechten voor het recht, de zaak en de strijd des Heren. Maar je vergeet, dat er ook een hand, een vrede en een oordeel van de Here is, waarin je dingen leggen mag en rust vinden kunt, als je onrecht is aangedaan.

Die wetenschap voorkomt ook het andere uiterste, dat je je geweten overboord gooit en vol kritiek op het geloof en op God voor jezelf gaat leven.

Als je ontzag hebt voor God, zegt de Prediker, ontkom je aan die beide verkeerde houdingen. Als je begint bij je eigen positie voor God en bij wat Jezus Christus voor ons gedaan heeft, ga je vanzelf een toontje lager zingen over je eigen recht, en over Gods genade en barmhartigheid een toontje hoger. Dan schuil je bij het bloed van Christus en bid je om zijn Geest. Want Hij is ons vrouwen meer dan waard. Aan Hem kunnen we het overlaten om recht te doen!

Ik vind het altijd fijn om met zo'n moment van bezinning de wekelijkse synodevergadering te beginnen. Deze overdenking doet me weer beseffen, dat we in de kerk ons gelijk niet altijd hoeven te halen, ook al staan we voor ons gevoel helemaal in ons recht. Als synode-afgevaardigden moeten we ook vaak recht spreken. Dat is een hele verantwoordelijkheid. Zeker als je broeders en zusters, een kerkenraad of een classis in het ongelijk moet stellen. Soms gebeurt dat, omdat iemand in vierde of vijfde instantie bij een synode uitkomt. Eerst wilde de kerkenraad een besluit niet terugnemen.

Daarna wezen de classis, de particuliere synode en de vorige generale synode het bezwaar van dit gemeentelid af. En nu vraagt dezelfde persoon aan deze synode om revisie van dat verkeerde besluit van drie jaar geleden. Echt waar, dat komt op deze synode verschillende keren voor! Het geeft vaak aan, hoe diep zulke broeders of zusters overtuigd zijn van het goed recht van hun zaak. En toch kan de synode soms niet anders constateren, dan dat het recht z'n eerlijke beloop gehad heeft. En bidden we of de HERE vrede en rust wil geven.

Alles in een boek of liever op de schijf ?

Hoe stelt de synode na afloop de kerken op de hoogte van haar besluiten?

En hoeveel nieuwe liedbundels, katernen en bijbels krijgen we er de komende jaren bij? Met die vragen hield de synode zich ook bezig vorige week vrijdag.

Allereerst werd het verzoek van drie kerken afgewezen, om de officiële notulen (de 'Acta') van de synode weer in boekvorm uit te geven. Drie jaar geleden had de synode van Zuidhorn besloten, dat de officiële Acta in het vervolg op een cd-rom zouden verschijnen. Daar hebben alle kerken een presentie-exemplaar van gekregen. Daarnaast kwam er een paperbackeditie uit die belangstellenden op eigen kosten konden aanschaffen. Ik vertelde al, dat ik mij tot de gematigde bibliofielen reken, maar jammer

genoeg voor mij en negen anderen besloot de synode om de nieuwe praktijk van Zuidhorn te handhaven. We leven echt in het digitale tijdperk! Wonderlijk genoeg nam de synode tegelijk wel het besluit om aan het Archief- en Documentatie-Centrum in Kampen vijf exemplaren van de papieren editie te verstrekken, maar ja, zij proberen vooral het verleden te doen herleven. Overigens besloot de synode unaniem dat deputaten *Archief en Documentatie* hun werk mochten voortzetten.

Verder boog de synode zich over de nieuwe opdrachten voor deputaten *Generaal-Synodale Publicaties*. Zij verzorgen de uitgaven van alle officiële publicaties van onze kerken. Naast de Acta en de deputatenrapporten zijn dat ook het Gereformeerd Kerkboek (zowel met als zonder bijbelvertaling), onze eigen groene *Liedboekeditie*, het *Liturgisch Katern* en de bundel *Negentig Gezangen*. Deputaten willen graag het *Liturgisch Katern* in z'n geheel opnemen in de nieuwste editie van het *Kerkboek*. Daarnaast blijft dan de bundel *Negentig Gezangen* bestaan.

Als deze synode besluit om 120 nieuwe liederen in eerste lezing vrij te geven, willen deputaten GSP die niet in een nieuw bundeltje uitgeven, maar alleen digitaal verspreiden.

Verschillende synodeleden waren van mening, dat het *Gereformeerd Kerkboek* zoveel mogelijk bijgewerkt moet worden na de definitieve besluiten van deze synode. Dan horen ook de nieuwe formulieren voor de doop en de openbare geloofsbelijdenis meteen in het *Kerkboek* thuis. En de *Negentig Gezangen*, die volgens het voorwoord in het bundeltje zelf op deze synode definitief worden vastgesteld.

Het leek alsof deputaten daar nog niet toe genegen waren. Helaas was er geen tijd voor de tweede, besluitvormende ronde. U moet dus nog even wachten, voordat u weet hoe de nieuwste editie van het Gereformeerd Kerkboek eruit komt te zien.

Deputaten GSP zijn daarnaast verantwoordelijk voor het communicatiebeleid van de synode. Daarom geven zij op dit gebied sturing aan alle andere deputaatschappen en beheren in opdracht van de synode de website www.gkv.nl. Dat willen ze in de komende jaren graag nog beter gaan doen. Want met een heldere presentatie en een goede onderlinge afstemming tussen de diverse deputaatschappen kom je als kerken goed over naar buiten toe en naar de eigen gemeenteleden.

Militairen en avondmaal – een moeilijke combinatie

Deputaten *Geestelijke verzorging van militairen* presenteerden hun rapport. Sinds 2002 is aan de sectie 'krijgsmachtspredikanten' de sectie 'militairen' toegevoegd. Zij zetten het werk van de Contact Commissie Gereformeerde Garnizoenskerken voort. Die vereniging heeft 47 jaren lang de zorg voor gereformeerde militai-

ren behartigd en is op 21 februari 2004 officieel opgeheven.

De sectie militairen probeert contact te onderhouden met alle broeders en zusters die in de krijgsmacht dienen en hen zo goed mogelijk te ondersteunen. Helaas geeft een kwart van de kerken, ruim 70 in getal, nog steeds niet de adressen door van hun militairen.

Ook bekommert deze sectie zich om het thuisfront. Daar leeft men altijd in spanning mee bij buitenlandse missies, en men waardeert de onderlinge ontmoeting op zgn. 'thuisfrontdagen'.

De sectie krijgsmachtspredikanten heeft het drukker gekregen door de benoeming van ds. T. Schutte als derde legerpredikant namens onze kerken, naast ds. J.P. van Bruggen en ds. A.H. van der Velden. De laatste was in vol ornaat op de synode aanwezig.

Deze sectie heeft een 'formulier voor zending van een dienaar van het Woord voor het werk van krijgsmachtspredikant' opgesteld.

Verder willen deputaten graag met de synode in overleg over de vraag, onder welke omstandigheden het Avondmaal door 'onze' predikanten aan militairen bediend mag worden. Sinds 1999 mag volgens de synode in crisis- en oorlogsgebieden onder strikte voorwaarden het Avondmaal bediend worden. Toen ds. Van der Velden voor een half jaar naar Banja Luka werd uitgezonden, heeft hij daar twee keer het

Avondmaal gevierd. Nu is Bosnië met een beetje goede wil nog steeds een crisisgebied te noemen. Maar geldt dat ook voor Aruba, waar ds. Van Bruggen vanaf juli 2003 voor een periode van drie jaar als vlootpredikant gestationeerd? Nee dus. Daarom heeft ds. Van Bruggen aangegeven dat hij met de bepalingen van de synode in de knel kwam. Deputaten willen nu met de synode graag een gesprek over dit synodebesluit. Zowel deputaten als de synode beseffen dat dit een gevoelige kwestie is en blijft. Dat blijkt ook wel uit de diverse reacties van kerken en kerkleden op het deputatenrapport en de besluiten van Zuidhorn.

De synode stelde alleen wel de terechte kritische vraag, waarom deputaten in hun rapport van oktober 2004 niet zelf hebben aangegeven, hoe ze tegen dit synodebesluit aankijken en welke argumenten er voor of tegen verruiming in te brengen vallen.

De synode heeft nu een week meivakantie. Tenminste, wat vergaderen betreft. Achter de schermen wordt door het moderamen en door de diverse synode-commissies hard verder gewerkt. Ik hoop, dat u even hard meeleeft en meebidt. Want we hebben een God, die graag gevraagd wil worden. Ook als het om zijn zegen voor dit kerkelijk werk gaat.

L.E. Leeftink

Rectificatie

In het Handboek voor de Gereformeerde Kerken in Nederland, editie 2005 is een foutieve tekst opgenomen voor Stichting CFA en Stichting Landelijk Vervoerfonds Schoolgeld. Vanaf 1 januari 2005 is de Stichting Landelijk Vervoerfonds namelijk in het CFA opgenomen, ze hadden niet apart vermeld moeten worden.

De juiste tekst vindt u hieronder:

CFA/Schoolgeld

Stichting Coördinatie Financiële Acties voor het niet-bekostigd Gereformeerd Onderwijs.

In het CFA is vanaf 1 januari 2005 ook de stichting Landelijk Vervoerfonds opgenomen. Het doel van het CFA is:

Het coördineren en organiseren van financiële inzamelingsacties, zorg dragen voor regelingen in het algemeen en voor financiële regelingen in het bijzonder ten behoeve van de bereikbaarheid van de scholen voor het regulier Gereformeerde onderwijs, die zijn aangesloten bij de vereniging LVGS, alsmede voor door het bestuur nader te benoemen instellingen met betrekking tot het Gereformeerde onderwijs, alsmede ten behoeve van de Stichting Hulpverlening aan Gereformeerd Onderwijs in het Buitenland.

Bestuur:

H.H. Bouma (voorzitter), Boudewijnstraat 11, 4458 BX 's-Heer Arendskerke, tel. (0113) 562227, email: hbouma@zeelandnet.nl.

H. Luth (secretaris), Duinroos 2, 3831 CE Leusden, tel. (033) 4942936, email: h.luth@hcc-net.nl.

J.F. Odink (penningmeester), Otterveld 10, 8017 MK Zwolle, tel. (038) 4605932, email: j.f.odink@wanadoo.nl.

Mevr. E.B. Vonkeman, p/a Postbus 166, 8000 AD Zwolle, tel. (038) 4231040, email: eb.vonkeman@concent.nl.

G. Oosterhuis, p/a Paladijnenweg 251, 3813 DH Amersfoort, tel. (038) 4792902, email: goosterhuis@guido.nl.

P.H. van der Kolk (pr), Bongerd 14, 3828 HW Hoogland, tel. (033) 4804320 / (06) 53487141, email: phvanderkolk@planet.nl.

Administratie:

Postbus 166, 8000 AD Zwolle, tel. (038) 4231040.

Giro: 5350018 t.n.v. Stichting CFA, Postbus 499, 8000 AL Zwolle.

TU KAMPEN WIL ÉÉNJARIGE MASTEROPLEIDING STARTEN

persbericht

Mededelingen n.a.v. de vergadering van het Curatorium van de TU Kampen d.d. 31 maart 2005.

In de huidige situatie hebben wij in Nederland twee soorten academische theologische opleidingen. Als het om een duidelijke ambtsopleiding gaat, mag zij zes jaar duren, namelijk een bachelor-opleiding van drie jaar en een master-opleiding van drie jaar. In alle andere gevallen mag de opleiding slechts vier jaren tellen, namelijk een bachelor-opleiding van drie jaar en een master-opleiding van één jaar. Tot nu toe heeft de Theologische Universiteit alleen een driejarige master-opleiding ontwikkeld, die specifiek gericht is op de opleiding tot predikant in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Het Curatorium oordeelt het wenselijk, dat hieraan een éénjarige master-opleiding wordt toegevoegd. Daarvan kunnen eigen studenten profiteren die geen predikant

willen of kunnen worden, maar toch een volwaardig academisch diploma willen halen. Voor studenten van elders (uit het buitenland, uit andere faculteiten en uit het HBO) zal een dergelijke éénjarige opleiding ook een aantrekkelijke optie zijn.

Er zullen stappen worden gezet met het oog op de vereiste overheidserkenning van deze nieuwe opleiding. Het voornemen is, dat de nieuwe opleiding van start gaat met ingang van de cursus 2006-2007.

bijzondere leerstoel

Het Curatorium neemt kennis van het verslag van de werkzaamheden van prof. Harinck (bijzonder hoogleraar namens het ADC). Het Curatorium is dankbaar voor het werk dat verzet is.

jaarverslagen

Het jaarverslag over 2003 en het financieel jaarverslag over 2004 worden vastgesteld.

publicatie over de bibliotheek

De rector deelt mee dat F. van der Pol en G.D. Harmanny in het kader van het jubileum van de TU een boek hebben geschreven over de geschiedenis van de bibliotheek en haar monumentale onderkomen, onder de titel: Van klooster tot Theologisch Instituut. Dit boek zal 's middags worden overhandigd aan mevr. G.W. Heikens - Meendendorp (presidente van het bibliotheekfonds) en aan de rector.

overlijden

Ds. J. Kok is onlangs overleden. De president-curator staat stil bij het feit dat ds. Kok jarenlang als deputaat-curator actief betrokken was bij de TU. Hij roept ook zijn betekenis in herinnering voor de kerken in het algemeen.

In opdracht van het Curatorium,

W.F. Wisselink, assessor.

AANMELDING STUDENTEN THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

persbericht

De rector van de Theologische Universiteit zoekt aspirant-studenten die de propedeuse of de vooropleiding klassieke talen in het studiejaar 2005-2006 willen volgen, zich vóór 14 mei a.s. schriftelijk aan te melden. En daarbij aan te geven welk diploma men heeft behaald of binnenkort denkt te behalen en waarvoor men zich aanmeldt, propedeuse of vooropleiding.

Een antwoord op de aanmelding met informatie over de inschrijvingsprocedure wordt in de tweede helft van mei toegestuurd.

Het adres voor de aanmelding is: Secretariaat Theologische Universiteit, Broederweg 15, 8261 GS KAMPEN of secretariaat@tukampen.nl

KERNREDACTIE:

Drs. G.J. van Middelkoop,
Prof. Dr B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Dr. E.A. de Boer, Drs A.L. Th. de Bruijne,
Drs. I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel,
Drs. B. Luiten, Drs K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs E. Brink, J.M. de Jong,
Drs. A.S. van der Lugt, Dr J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3653552

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.

Uitgever: Print Media.bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv. Bedum

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,50 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december

- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. Porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES:

Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

**Zij kent alleen
begerige
blikken**

**...maar God kijkt
naar haar met liefde**

**Red een kind van
PROSTITUTIE**

Help al mee voor € 9,- of € 18,- per maand
Tel. 038 - 460 46 48 **www.redeenkind.nl**
Red een Kind helpt al meer dan 36 jaar kinderen in de derde wereld

 Red een Kind

George Stephensonstraat 11
8013 NL Zwolle
E-mail info@redeekind.nl
GIRO 1599333

 CBF
VOOR
GOEDE DOELLEN

**GEEF EMFYSEEMPATIENTEN
MEER LUCHT**

Astma Fonds

GIRO 55055

STEUNPUNT VOOR 1,6 MILJOEN NEDERLANDERS

**Zit u steeds
met uw maag
in de knoop?**

Bel de MaagInfolijn!

0900 - 20 25 625
(22 cent per minuut)

**MAAG
LEVER
DARM
STICHTING**

voor 'n toekomst zonder complicaties

Diabetes (suikerziekte) kan leiden tot complicaties, zoals bv nieraandoeningen. Onderzoek moet een oplossing brengen voor diabetes en bijkomende complicaties. Geef dit onderzoek dat extra zetje in de rug. Voor 'n toekomst zonder complicaties.

Diabetes Fonds Nederland, Amersfoort. Tel: (033) 46 22 055.

 Geef's voor diabetes

 Waarborg voor een verantwoorde fondsenwerving en -besteding.

DIABETES FONDS NEDERLAND - POSTBANK 5766

Inventaris
beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor vrijwilligers, kostbaarheden, ramen, aanstraalverlichting, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Nog geen speciale inventarisverzekering van Donatus? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl **www.donatus.nl**
tel. 073 - 5221700

donatus

Kerkgebouwen ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl **www.donatus.nl**
tel. 073 - 5221700

donatus

Vrijwilligers ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl **www.donatus.nl**
tel. 073 - 5221700

donatus

**samen leven
in Gods wereld**

DE VERRE NAASTEN
 zending, hulpverlening en training

www.deverrenaasten.nl
 038 4270410
 postbank 566557, Zwolle